

Ter. Pacurari,

108

Alăturat, informația privind
la vînta delegației M. H. N. în județ.
Raportul este adus la cunoștința
Societății. — J. R. R. R.

27/12. 1962

02.1963.

No. 1693/ 24.XII.1962

ARHIVA BIROULUI POLITIC
al C.C. al P.R.R.
Nr. 1502 24.12.1962

109

I N F O R M A R E

CU PRIVIRE LA VIZITA DELEGATIEI MARII ADUNARI NATIONALE A R.P.R.
IN REPUBLICA POPULARA FEDERATIVA JUGOSLAVIA

Intre 12 și 22 noiembrie 1962 o delegație a Marii Adunări Naționale a R.P.R. a făcut, la invitația Scupșcinei populare federative jugoslave, o vizită în R.P.F.Jugoslavia. Aceasta a constituit răspunsul la vizita pe care o delegație a Scupșcinei populare federative a R.P.F.Jugoslavia a făcut-o în mai 1957 în Republica Populară Română.

Delegația, condusă de tov.Stefan S.Nicolau, vicepreședinte al Marii Adunări Naționale, a fost alcătuită din deputații: Nicolae Armencoiu, Petre Blajovici, Stefan Boboș, Geo Bogza, Teodor Marinescu, Nicolae Petre, Zoe Rigani, Stoian Stanciu, Gheorghe Timariu, Stefan Tripșa, Viorel Uibaru.

În cele ce urmează vom prezenta succint aspectele mai importante ale vizitei.

Delegația a sosit cu avionul la Belgrad în ziua de 12 noiembrie a.c. Pe aeroport ea a fost întâmpinată de Vladimir Simiți, vicepreședinte al Scupșcinei populare federative, deputați federali, funcționari superiori din Secretariatul de stat pentru afacerile externe și alte persoane oficiale jugoslave, de șefii misiunilor diplomatice ale țărilor socialiste (cu excepția Chinei și Albaniei); au fost de asemenea de față Ion Rab, ambasadorul țării noastre în Jugoslavia și membrii ambasadei.

La sosire nu s-au rostit cuvântări. Imediat după sosire, în incinta aerogării, corespondenții de presă jugoslavi au solicitat un interviu conducătorului delegației române care a arătat că această vizită este menită să contribuie la adâncirea cunoașterii reciproce,

la întărirea relațiilor de prietenie și a colaborării economice, culturale, tehnico-științifice dintre țările noastre vecine. Acest interviu a fost transmis la radio și de către televiziunea din Belgrad în după amiaza aceleiași zile.

2) De la aeroport, delegația a fost condusă la hotelul Metropol, unde a fost găzduită în bune condițiuni în tot timpul șederii ei la Belgrad. Aici, am consultat, împreună cu ambasadorul nostru în Jugoslavia, programul tipărit al vizitei și care, față de programul inițial primit la București prin intermediul Ministerului de Externe, conținea unele modificări. Astfel, era prevăzută în plus o vizită în comuna Begheiți din plasa Zrenjanin despre care am fost informați că este o comună cu populație românească ; pe de altă parte fusese concentrat programul șederii la Liubliana și schimbat traseul după plecarea din acest oraș (în loc de Bled erau prevăzute Opatija și Pola de pe coasta Mării Adriatice) ; ultimul punct era legat, după cum ni s-a confirmat chiar în timpul după amiezii, de primirea ce urma să aibă loc la președintele Tito, la Brioni.

Sfătuindu-se cu ambasadorul nostru, delegația a ajuns la concluzia că spre a nu se crea un precedent pentru eventualele vizite reciproce ce s-ar face în viitor, și pentru a se evita posibilitatea unor discuții cu privire la probleme strict interne ale celor două țări, nu era indicat să se viziteze comuna amintită.

În după amiaza aceleiași zile a avut loc o vizită la Scupșcina populară federativă, unde delegația a fost primită de Petar Stambolici, președintele Scupșcinei, cărui, în cuvântul său, tovarășul Stefan Nicolau i-a transmis salutul președintelui Marii Adunări Naționale, tov. Stefan Voitec. Salutînd delegația, Petar Stambolici a arătat că el consideră această vizită ca fiind foarte importantă. Referindu-se la faptul că de-a lungul istoriei popoarele romîn și jugoslav au dus o luptă comună pentru independență națională și libertate, el a adăugat că "astăzi ne leagă aceleași idealuri de pace și socialism" și că "există condiții obiective pentru dezvoltarea continuă a cōlaborării dintre țările noastre". La întrebarea lui Petar Stambolici dacă avem observații asupra programului, tovarășul

Stefan Nicolau a făcut cîteva propuneri privind acordarea unui timp ceva mai îndelungat pentru unele obiective ce urmau să fie vizitate în diferite zile și care, indirect, fără să existe vreo specificare în acest sens, implicau și renunțarea la comuna Begheiți. Președintele Scupșcinei s-a declarat în principiu de acord cu propunerile conducătorului delegației, nemaiinsistînd asupra vizitei la Begheiți, punct care a doua zi nu mai figura în program.

3 Referitor la acest din urmă punct, un fapt ulterior a confirmat, după părerea noastră, justa orientare a delegației. Ziarul "Libertatea" tipărit în limba romînă la Vîrșeț, a publicat un articol în care relatarea vizitei întreprinse de noi în Jugoslavia era însoțită de unele afirmații calomnioase. "Minoritatea noastră națională (minoritatea romînă din Jugoslavia n.n.) - se scria în articol - este conștientă că ritmul acestei dezvoltări a relațiilor dintre Romînia și Jugoslavia nu este nici pe departe corespunzător posibilităților enorme și necesităților reale ale ambelor țări, după cum este tot atît de conștientă că de acest ritm prea lent al dezvoltării relațiilor nu este vinovată Jugoslavia". Mai departe autorul articolului făcea insinuări cu caracter de amestec în treburile interne ale țării noastre afirmînd că ar exista o "neegalitate a condițiilor de dezvoltare culturală a celor două minorități de la frontiera romîno-jugoslavă" și că aceasta n-ar putea, chipurile, "decît să creeze la minoritatea jugoslavă din Romînia probleme culturale grave".

Sesizîndu-e de aceste afirmații și întrebîndu-l pe deputatul federal Punișa Perovici care însoțea delegația, aceasta a declarat că nu avea cunoștință de respectivul articol și a rugat să nu i se dea importanță.

În cele lo zile cît a stat în Jugoslavia, delegația a făcut față unui program încărcat, vizitînd diferite obiective din trei republici :Serbia, Bosnia și Herțegovina și Slovenia ; de asemeni a trecut prin Croația (Opatija și Pola) în drum spre Brioni.

Am vizitat orașele : Belgrad (Muzeul militar Kalemegdan, muzeul național de artă, Institutul hidrotehnic "Jaroslav Cerni", combinatul agroalimentar "Beograd" ; s-a depus o coroană de flori la

monumentul eroului necunoscut de la Avala) ; Zrenjanin (combinatul alimentar "Servo Mihalj") ; Zenița (combinatul siderurgic) ; Sarajevo (muzeul de artă și științe naturale, muzeul "Princip", apoi ne-am deplasat la hidrocentrala Iablanița); Liubliana (întreprinderea industrială "Litostroj", Universitatea, muzeul local) ; Opatija ; Pola ; Svetozarevo (fabrica de cabluri "Moșe Pijade"); locuri istorice (vechea cetate a Belgradului, podul de pe Neretva, amfiteatrul roman de la Pola, cetatea de la Smederevo), monumente naturale (grota de la Postojna).

De-a lungul întregii vizite, delegația a fost însoțită de Punișă Perovici, secretar al Comisiei pentru afacerile externe a Scupșcinei populare federative și Dragomir Nicolici, vicepreședinte al Comisiei de control social a Scupșcinei, precum și de ambasadorul nostru în Jugoslavia, Ion Rab.

În fiecare republică am fost însoțiți și de reprezentanți ai conducerilor Scupșcinelor republicane respective (În Bosnia și Herțegovina de Sefket Maglailici, vicepreședinte al Scupșcinei republicane, în Slovenia de ing. Pavle Zaucer și Lojze Ocepek, președinții celor două camere și dr. Miha Potocnik, secretarul Scupșcinei, care s-au scuzat că cei doi vicepreședinți ai Scupșcinei erau plecați din țară, unul la Berlin, celălalt în Ucraina). De asemeni în fiecare oraș, în întâmpinarea delegației au venit conducători ai organelor locale, ai întreprinderilor și instituțiilor vizitate. Am remarcat însă că drapelele de stat ale celor două țări au fost arborate în Liubliana (la gară, la întreprinderea Litostroj, la Universitate, la Scupșcina R.P.Slovenia, la hotelul unde a fost cazată delegația) și în Svetozarevo (la fabrica de cabluri).

Pe parcursul vizitei, delegația a avut două întrevederi la Scupșcina populară federativă cu președintele acesteia, Petar Stambolici. În același timp, ne-am întâlnit și am purtat discuții cu președinții a 3 Scupșcini republicane (Iovan Veselinov - Serbia, Duro Pucar - Bosnia și Herțegovina, Vida Tomsici - Slovenia). La toate aceste întâlniri au participat numeroși deputați.

Președintele Petar Stambolici, vicepreședintele V. Simici, președinții Scupșcinelor Serbiei, Bosniei și Herțegovinei, Sloveniei, conducerile întreprinderilor vizitate, au oferit mese în cinstea delegației noastre, iar cu prilejul acestora s-au rostit toasturi. Numai toasturile rostite la masa oferită de președintele Scupșcinei populare federative au avut însă un caracter oficial, și au fost publicate aproape în întregime în presa centrală jugoslavă. În cuvântul său, Petar Stambolici s-a referit la "lupta comună de construire a socialismului" dusă de popoarele romîn și jugoslav, arătînd că "există multe posibilități pentru întărirea și pe mai departe a acestor legături" și că "politica de pace ne apropie, mai ales în aceste clipe grele pentru soarta omenirii". P. Stambolici a făcut referire la criza din Marea Caraibilor și la conflictul chino-indian.

5 In încheiere el a toastat pentru prietenia dintre popoarele noastre, în sănătatea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej. Mai tîrziu, la recepția de la ambasada romînă, el a reluat aceste idei, adăugînd următoarele : "Sîntem vecini, sîntem luptători pentru socialism și aceasta ne impune să luptăm împreună. Noi rezolvăm unele probleme de construcție a socialismului altfel decît dvs. Practica a depășit concepția că socialismul se poate construi într-un singur fel. Diferențele nu trebuie să ne împiedice de-a lupta în comun. Această colaborare este în avantajul reciproc și reprezintă o cale sigură pentru viitor". În încheiere a toastat din nou pentru tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej și pentru prietenia romîno-jugoslavă.

În tot timpul vizitei ne-am bucurat în general de o primire corespunzătoare, de o ospitalitate atentă, excepție făcînd doar cîteva manifestări izolate.

Astfel, la dineul oferit de Duro Pucar, președintele Scupșcinei R.P. Bosnia și Herțegovina, Sefket Maglailici, vicepreședintele Scupșcinei, care a făcut parte din delegația parlamentară jugoslavă ce a vizitat țara noastră în 1957, a avut în legătură cu problema hidrocentralei de la Porțile de Fier, o ieșire, spunînd "Poate ne ajută Rusia".

114

Dealtfel, în timpul vizitei în Bosnia și Herțegovina am remarcat în cuvintele lui Sefket Maglailici diferite insinuări referitoare la perioada 1948-1954.

La dineul amintit mai sus, ambasadorului nostru nu i s-a acordat locul convenit la masă, iar a doua zi în ziarul local a apărut o relatare despre vizita noastră la Scupșcină, în care numele tov. Zoe Rigani, care toastase la dineu, era înlocuit cu acel al conducătorului delegației.

Deputatul federal Punișa Perovici a cerut a doua zi scuze pentru acestea în numele lui Duro Pucar.

La masa oficială, la recepția de la ambasada română și la recepția de la Scupșcina populară federativă au participat o serie de personalități ale vieții publice jugoslave, ca Petar Stambolici, președintele Scupșcinei federative, Vladimir Simici, vicepreședinte al Scupșcinei federative, Velco Zecovici, secretarul Vecei Executive federative, Maks Bace, secretarul Scupșcinei populare federative, dr. Mladen Ivecovici și Pașco Romaț, președinții celor două camere, Kekici Danilo, secretar pentru industrie al Vecei Executive federative, Marco Niykezici, subsecretar de stat pentru afacerile externe etc.

În toasturile rostite de tovarășul Stefan Nicolau, ca și de ceilalți membri ai delegației, cu diferite prilejuri, s-a exprimat încrederea că vizita noastră va contribui, ca și vizita delegației parlamentare jugoslave din anul 1957, la o mai bună cunoaștere reciprocă, la întărirea relațiilor de prietenie și bună vecinătate dintre popoarele romîn și jugoslav, a schimburilor economice, culturale, tehnico-științifice dintre țările noastre. Totodată am relatat despre realizările obținute de poporul nostru în construirea socialismului, am subliniat poziția fermă și consecventă a țării noastre în lupta pentru apărarea păcii. Am vorbit despre legăturile tradiționale dintre popoarele noastre, despre simpatia și spiritul de solidaritate cu care poporul romîn a urmărit lupta dusă de poporul jugoslav în anii celui de-al doilea război mondial pentru eliberarea

țării sale de sub jugul fascist, deși gazdele păreau mult mai interesate să audă de la noi aprecieri privitoare la "construirea socialismului în Jugoslavia".

Pentru a ne orienta cât mai just, pe parcurs ne-am consfățuit cu regularitate asupra chestiunilor importante. Urmînd indicațiile primite în țară, membrii delegației au dat dovadă de tact, evitînd discuțiile polemice, căutînd tot timpul să asigure convorbirilor noastre cu gazdele un ton sobru, un făgaș prietenesc, fără să facem însă niciun fel de concesie.

În programul vizitei, gazdele au prevăzut, cu intenția de a ne înfățișa "sistemul comunal", o discuție despre sistemul comunal la Comitetul popular de plasă din Liubliana și o discuție despre "autoconducere" la fabrica de cabluri "Moșe Pijade" din Svetozarevo. În cadrul acestor discuții, ele au repetat cunoscutele afirmații privitoare la "descentralizare", la neamestecul statului, etc. Membrii delegației noastre au pus întrebări la care de cele mai multe ori s-a răspuns confuz, pentru că un răspuns logic trebuia să recunoască implicit consecințele negative ale acestui sistem, faptul că într-o serie de domenii, statul, guvernul, este nevoit să impună anumite măsuri economice.

Ne mulțumim să dăm un singur exemplu. La întrebarea:

"Dacă Jugoslavia are nevoie de un anumit produs, care eventual este mai puțin rentabil decît altele pentru întreprindere (convorbirea se desfășura la fabrica "Moșe Pijade") și statul îl planifică, întreprinderea îl produce sau nu? - după răspunsuri evazive și contradictorii date de directorul uzinei și de reprezentantul sindicatului local, ni s-a dat următorul răspuns de către Sekici Duško, secretar pentru industrie al R.P.Serbia, care însoțea delegația : "În mod special pe director nu-l interesează dacă piața internă e acoperită sau nu. Dacă statul spune că este nevoie pentru piața internă de o anumită producție, aceasta nu înseamnă că întreprinderile sînt obligate s-o producă."

La aceste discuții noi am relatat despre organizarea de stat din țara noastră, bazată pe principiul centralismului democratic, despre rolul și importanța planificării, despre activitatea sfaturilor populare, arătând cum prin atragerea maselor celor mai largi în rezolvarea problemelor obștești, prin munca desfășurată de întregul popor pentru îndeplinirea planurilor de stat, se asigură dezvoltarea armonioasă și în ritm rapid a economiei noastre naționale, înflorirea economică și social culturală a tuturor regiunilor țării, creșterea continuă a nivelului de trai material și spiritual al poporului român. În mod special în unele convorbiri, interlocutorii noștri s-au declarat impresionați de ritmul mediu anual de aproape 16%, realizat în primii 3 ani ai planului nostru șesenal în creșterea producției industriale.

În decursul vizitei am folosit și alte ocazii pentru a vorbi despre munca și realizările poporului nostru, la aceasta dându-și contribuția activă fiecare membru al delegației în domeniul pe care-l cunoștea mai bine. De pildă, când președintele Scupșcinei federative a spus la un moment dat că "în procesul socializării agriculturii apar de obicei crize", am arătat că la noi, paralel cu transformarea socialistă a agriculturii, a crescut continuu producția agricolă și că acum, în urma încheierii colectivizării, s-au deschis noi și mari posibilități pentru ridicarea producției și productivității în toate sectoarele agricole.

Este locul să pomenim aici câteva date despre Jugoslavia, culese în timpul vizitei, și despre felul cum o văd diferite persoane oficiale cu care am avut contact. "În 1961-1962 - a arătat P. Stambolici la întrevvedereă avută la Scupșcină și la care au participat mai mulți deputați federali - s-a încetinit ritmul de dezvoltare a economiei Jugoslaviei. În acești 2 ani ritmul a fost de 7 la sută (față de 13 la sută, cât a fost în perioada 1953-1961). Planurile pentru anii 1961 și 1962 au fost mai mari ; neîndeplinirea lor a creat greutăți în consum, în repartiția veniturilor întreprinderilor. În apus, în străinătate, s-a spus că sistemul autoconducerii ar conține cauzele acestei încetiniri. Nu sîntem de aceeași părere.

Sistemul acesta - a continuat P.Stambolici - nu este defectuos ; funcționarea lui poate avea și unele lipsuri, dar sistemul trebuie consolidat". Cauzele dificultăților economice sînt puse de președintele Scupșcinei federative pe seama următorilor factori : "Am avut 2 ani secetoși. Agricultură, în raport cu alte ramuri, este într-o situație mai slabă; nu toți factorii interesați au făcut investiții în agricultură. Integrarea economică din apus s-a reflectat în mod negativ în economia noastră. Avem și unele greutăți cu plasarea mărfurilor pe piața externă; țările dezvoltate cu care avem relații vor să conlucreze pe bază de credit. Au existat unele probleme în U.C.I. ; nu este nici o legătură între acestea și cele din economie. Îmbătarea de succese a dus la unele deformări despre care președintele Tito a vorbit la Split. S-au luat măsuri de combatere a fenomenelor". "În perioada aceasta de tranziție - a adăugat P.Stambolici - vor mai exista unele fenomene împotriva cărora va trebui să luptăm; dar ele au un caracter obiectiv. Nu putem fi satisfăcuți de nivelul de trai de la noi și de productivitatea obținută ; un factor important este cointeresarea oamenilor muncii. Trebuie găsită o concordanță între fondurile pentru investiții și consum. Agricultură este insuficient dezvoltată. În agricultură avem de asemenea probleme: problema cheie este asigurarea cu grâu ; o altă problemă este angajarea în producție, la oraș, a oamenilor muncii de la țară. La sate nu sînt condiții pentru dezvoltarea capitalismului. Mai există o contradicție între regiunile slab dezvoltate și cele dezvoltate ; trebuie să găsim metode să o lichidăm. O altă problemă este includerea țării noastre în economia mondială." "Pentru noi - a spus P.Stambolici - e o mare problemă aceea a cadrelor cu calificare înaltă. În ce privește doctorii și alte cadre stăm bine, dar în ce privește inginerii, specialiștii în mecanică, tehnologii, avem greutăți mari". "O situație grea există și în domeniul locuințelor, agravată de faptul că în timp ce înainte de război 75% din populație se afla la sate și numai 25% la orașe, acum populația este împărțită jumătate la oraș și jumătate la sate".

În ceea ce privește sistemul organelor statului jugoslav, P.Stambolici a subliniat că delegația l-a putut cunoaște atât din studierea proiectului de constituție (care ne-a fost pus la dispoziție la sosirea în Belgrad) cât și din întâlnirile avute în cadrul vizitei cu unii reprezentanți ai organelor de stat ; el a făcut însă unele sublinieri referitoare la organizarea și rolul comunei, a Scupșcinei federale, cu privire la sistemul electoral precum și cu privire la Uniunea Socialiștilor, organizație de masă prevăzută de proiectul de constituție, prezentată de P.Stambolici ca "formă de legătură între partid și popor, prin care se asigură inițiativa tuturor cetățenilor".

"În agricultură - a spus Stambolici cu prilejul primei întrevederi la Scupșcină - sectorul socialist cuprinde 11% (ceva mai dezvoltat fiind în Voivodina și Slovenia). Acum mergem pe linia cumpărării pământului de către diferite organizații economice de la țărani care-l vînd, în special în regiunile de șes, unde pământul este mai ieftin (ca de exemplu la Novisad, unde un hectar se vinde cu 50-100.000 dinari, față de 600.000 și chiar 1.000.000 dinari, cât ajunge un hectar în regiunile de munte). Președintele Scupșcinei federative afirma că "din punct de vedere politic" Jugoslavia ar putea realiza socializarea agriculturii. Dar "avînd în vedere condițiile materiale, și socotind că producția ar scădea acolo unde nu avem tractoare, nu se poate - a arătat P.Stambolici - accelera ritmul socializării agriculturii".

În legătură cu agricultura, am remarcat că unii interlocutori ai noștri au idei ciudate, cu totul retrograde. Astfel, la Combinatul agricol "Beograd", unul din conducători ne-a spus, jumătate serios, jumătate în glumă : "dacă vrei să pierzi bani mulți îi pierzi cu femeile ; dacă vrei să-i pierzi repede, joci cărți ; dar dacă vrei să-i pierzi în mod sigur, faci agricultură".

Tov. Nicolau, tot glumind, i-a răspuns : "și la noi a fost odată valabilă această axiomă veche, însă pe vremea cînd responsabil cu natura era Dumnezeu ; dar de cînd responsabil cu natura a devenit în agricultură omul, rostul lucrurilor s-a schimbat ;

azi la noi, în mod sigur nu se mai pierd bani în agricultură, ci se obțin rezultate pozitive, diferite de cele din trecut".

Atît din partea noastră cît și din partea jugoslavă, referirile la relațiile de colaborare și bună vecinătate dintre țările noastre s-au menținut la nivelul unor aprecieri generale pozitive. Semnalăm însă că la Ambasada noastră, într-o discuție în cerc restrîns, Stambolici a insinuat că tensiunea din anii precedenți între Jugoslavia și țara noastră ar fi fost "datorită unei politici indicate din altă parte".

În dimineața următoare, tov. Nicolau, cu prilejul răspunsului la expunerea făcută de Stambolici asupra organizării economice a Jugoslaviei, a prins momentul să dea următorul răspuns insinuării din ajun : "Problema ridicată ieri seara de tov. președinte Stambolici referitoare la relațiile dintre țările noastre acum cîțiva ani, a fost discutată, analizată și lichidată la un nivel mai înalt decît în conversația de ieri sau de azi ; repet, ea a fost complet lichidată, iar venirea noastră în Jugoslavia dovedește acest lucru, ca și continuarea sentimentelor de prietenie pe care poporul nostru le-a avut și le are pentru popoarele țării vecine din sud-vestul țării noastre. Noi trebuie să privim înainte, să strîngem legăturile de prietenie și colaborare între popoarele noastre, să luptăm pentru pace".

"Tocmai asta (!?) am vrut și eu să spun ieri seară" a răspuns Stambolici.

O problemă concretă care a revenit frecvent în discuție, a fost aceea a hidrocentralei de la Porțile de Fier. Menționăm în legătură cu aceasta următoarele aspecte : Abordînd acest subiect, președintele Scupșcinei R.P.Serbia, Iovan Veselinov, a arătat că "e un lucru bun", construirea hidrocentralei, dar - a adăugat el - "noi sîntem săraci, n-avem bani pentru asta". El a arătat apoi că "dintre popoarele jugoslave, sîrbii sînt în mod deosebit interesați în realizarea proiectului pentru că Belgradul ar căpăta posibilități mai mari de trafic pe apă". În discuțiile cu privire

la hidrocentrala de la Porțile de Fier, membrii delegației au subliniat că în ce privește țara noastră, ea este gata să treacă de îndată la construirea hidrocentralei. Mai trebuie să semnalăm că în cursul vizitei de la uzina Litostroj (Liubliana), directorul uzinei a făcut la un moment dat următoarea afirmație : "Noi putem fabrica toate mașinile necesare pentru hidrocentrala de la Porțile de Fier", la care am răspuns că industria noastră este pe deplin capabilă să producă la un înalt nivel tehnic toate instalațiile pentru partea ce ne revine. De asemeni, în cadrul discuțiilor, unii interlocutori au revenit asupra faptului că Jugoslavia ar avea nevoie de credite pentru a putea participa la realizarea acestei mari construcții.

În ce privește problemele internaționale atinse în cursul discuțiilor, evenimentele la care s-a făcut în principal referire de către persoanele oficiale jugoslave au fost : criza din Marea Caraibilor și conflictul chino-indian. În chestiunea crizei din Marea Caraibilor am exprimat în mai multe rânduri poziția guvernului nostru, iar în legătură cu conflictul chino-indian am subliniat ideea că drumul tratativelor poate și trebuie să asigure soluționarea tuturor problemelor internaționale litigioase, fără a ne angaja în discuții. Delegația a relevat cu diferite ocazii, contribuția activă pe care o aduce cu consecvență țara noastră, alături de celelalte țări socialiste, pentru triumful principiilor coexistenței pașnice, pentru zădărnicierea uneltirilor cercurilor imperialiste agresive, pentru destinderea încordării internaționale și dezvoltarea colaborării rodnice dintre state. În intervențiile lor, gazdele s-au situat pe linia declarațiilor jugoslave din ultima vreme.

La 19 noiembrie, delegația a fost primită la Brioni de președintele Tito. Primirea s-a desfășurat - după părerea noastră și a tov. ambasador I. Rab (aprecierea aparține și presei jugoslave) într-o atmosferă prietenească.

La început tov. Stefan Nicolau i-a transmis președintelui Tito salutul din partea tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ion Gheorghe Maurer și Stefan Voitec. Tov. Stefan Nicolau și-a exprimat de asemenea convingerea că vizita delegației Marii Adunări Naționale a R.P.R. va contribui la dezvoltarea relațiilor româno-jugoslave. În discuția care a urmat s-a vorbit despre lupta pentru pace. În privința situației internaționale, Tito a spus că "pericolul de război este destul de mare. Lucrurile pot începe de la sine, printr-un foc de armă sau printr-o provocare. Lupta pentru pace este grea și din cauză că se crede că cel care dorește pacea este slab. Pasul înțelept al Uniunii Sovietice, al tovarășului Hrușciov pentru rezolvarea problemei cubane a fost interpretat ca o slăbiciune. Asemenea interpretări le fac oamenii răi, iresponsabili, care nu au avut niciodată război pe teritoriul lor. Sperăm că vom reuși să salvăm pacea. Este trist conflictul chino-indian ". Apoi Tito a continuat : "Si aici trebuie făcut ceva. Este iarnă și luptele continuă totuși. Problema este foarte delicată. India are 400 milioane de locuitori, iar China 650 milioane. În India reacțiunea este foarte puternică, iar forțele progresiste, care vor să meargă pe calea socialistă, indiferent care ar fi această cale, nu trebuie să le lăsăm să fie atrase de reacțiune. Pentru mine - a spus Tito - India este cheia în această zonă a lumii (Asia). Nu trebuie lăsat să o pierdem. Mulți oameni nu văd această constelație ; nimeni nu trebuie înjosit ; să se așeze la masă și să rezolve problemele. Nu văd ce se poate cultiva pe Himalaia - nici porumb, nici viță de vie . Dacă se ține seama de prietenia veche dintre India și China, strategia dispare, frontiera trebuie corectată. Dacă vrem să construim socialismul și vrem să desființăm granițele, gravitatea problemelor pierde din importanță".

La o remarcă făcută în cursul discuției că cercurile imperialiste se amestecă în conflictul chino-indian, Tito a spus că cercurile imperialiste se vor amesteca mai departe dacă partea cealaltă (subînțelegînd China) nu va face nimic, tocmai aceasta înlesnindu-le așa ceva.

"Avem suficiente puncte nevralgice - a spus Tito - iar pentru rezolvarea lor trebuie înțelepciune și nervi tari".

Referindu-se la țările lagărului socialist, Tito a spus că el crede că în această parte a lumii relațiile sînt bune. În privința relațiilor Jugoslaviei cu țara noastră, a apreciat că acestea sînt bune și ele trebuie menținute. "Avem posibilități de colaborare în domeniul economic și în alte domenii".

Tov.Nicolau a vorbit despre colaborarea economică și alte manifestări comune. Tito s-a interesat care este stadiul lucrărilor de la Porțile de Fier, la care tov.Ambasador a arătat că ultima ședință a Comisiei mixte Romîno-Jugoslavă s-a ținut în luna septembrie la Belgrad și a menționat că în cursul lunii decembrie urmează să se întâlnească din nou comisia romîno-jugoslavă la București. La remarcă făcută că prin neamenajarea centralei de la Porțile de Fier, cele două țări pierd anual circa 10 miliarde de kwh, Tito a spus că Jugoslavia pierde anual 50 de miliarde de kwh pe alte râuri. În problema centralei de pe Dunăre - a continuat el - pe lîngă chestiunea energiei electrice este foarte importantă și problema navigației. "Cred că în problema navigației vor fi interesate și alte state, iar aceste interese trebuie să fie coordonate și legate. Eu cred că problema centralei de la Porțile de Fier va fi rezolvată pozitiv și aceasta ne va lega și mai mult". În încheiere, președintele Tito l-a rugat pe tov.Nicolau să transmită salutul său tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej și colaboratorilor săi.

Tito a exprimat, de asemenea, mulțumiri pentru darul ce i-a fost oferit din partea delegației noastre (o statueta reprezentînd un muncitor și o țărăncă, lucrată de C.Baraschi).

Presa jugoslavă a acordat în general importanță vizitei delegației noastre. Majoritatea știrilor despre activitatea delegației au fost publicate pe pagina întîi a ziarelor centrale, uneori însoțite de fotografii. De asemeni, presa din republicile prin care am trecut a publicat la loc de frunte relatări în legătură cu vizitele întreprinse de noi. În preziua plecării a fost organizată o conferință de presă la care tovarășul St.Nicolau a făcut o declarație în legătură cu vizita noastră în Jugoslavia.

Aceasta a fost înregistrată pe peliculă pentru a fi transmisă și la televiziune.

În aceeași zi tov. Zoe Rigani a făcut o scurtă vizită protocolară la organizația de femei din Jugoslavia, unde s-a întâlnit cu vicepreședinta Maria Kos, care a participat anul acesta la Conferința Națională a femeilor din R.P.R., iar tov. Stanciu Stoian a făcut o vizită la Institutul de cercetări pedagogice și la Universitatea din Belgrad (catedra de pedagogie).

În concluzie putem spune că membrii delegației noastre au depus toate eforturile necesare pentru a duce la bun sfârșit misiunea ce le-a fost încredințată și, considerăm că vizita făcută în R.P.F. Jugoslavia s-a încheiat cu rezultate pozitive pe linia obiectivelor propuse.